

Juozas Tonkūnas

Žymus agronomas, pievininkystės ir bandymų metodikos specialistas, lauko bandymų Lietuvoje pradininkas.

Gimė 1894-03-30 Stačiūnuose, Pasvalio valsč., mirė 1968-05-06 Vilniuje, palaidotas Gėlainių kapinėse, Kėdainių rajone.

1913 m. baigė Mintaujos gimnaziją ir išvyko mokytis į Maskvos žemės ūkio akademijos agronomijos skyrių, kurį baigė 1917 m.

1918 m. rudenį grįžo į Lietuvą. Besikuriančiai Lietuvos valstybei labai reikėjo patriotiškai nusiteikusių aukštos kvalifikacijos specialistų. Tuo laiku mokslinis agronomas Juozas Tonkūnas jau buvo žinomas Lietuvoje. 1919 m. rugpjūtį jis buvo pakviestas bendradarbiauti Žemės ūkio departamente dvarų parceliuotoju. Iki 1923 m. buvo Žemės ūkio ministerijos Žemės reformos inspektoriumi. Buvo Marijampolės, Seinų ir Alytaus apskričių žemės ūkio inspektoriumi, Vyriausios žemės reformos komisijos pirmininku. Nuo 1924 m. sausio 1 d. Lietuvos universiteto Matematikos-gamtos fakulteto Žemdirbystės katedros vedėjas. 1920–1940 m. Žemės ūkio rūmų narys. Tobulinosi užsienyje, studijavo sėklų kontrolės, lauko ir vegetacinių bandymų klausimais.

Įkūrus Dotnuvoje Žemės ūkio akademiją, 1924 m. rugsėjo 23 d. paskirtas docentu ir Žemdirbystės katedros vedėju. 1924 m. rugsėjo 24 d. išrinktas pirmuoju profesorių tarybos sekretoriumi. 1927 m. gegužės 16 d. pakeltas į ekstraordinarinius profesorius. 1927 m. lapkričio 11 d. išrinktas Žemės ūkio akademijos prorektoriumi. 1928 m. Žemės ūkio akademijoje įsteigė pirmąją Lietuvoje Sėklų kontrolės stotį ir jai vadovavo, 1928 – 1934 m. – Žemės ūkio akademijos rektorius. 1934–1939 m. – LR švietimo ministras.

Juozo Tonkūno energija, sumanumas, erudicija padėjo jam labai greitai iškilti – 33 metų jis jau profesorius, 34-erių – rektorius, 40 metų – švietimo ministras.

1941 m. birželio mėn. išvežtas į Sibirą, kur išbuvo 14 metų. 1955 m. grįžo į Lietuvą. 1955 m. spalio mėn. paskirtas Lietuvos valstybinės selekcijos stoties agrotechnikos skyriaus vedėju, nuo

1956 m. – Lietuvos žemdirbystės instituto pievų ir ganyklų skyriaus vedėjas, profesorius (1958),
1959 m. apgynė žemės ūkio mokslų kandidato disertaciją.

1956 m. išrinktas Mokslų akademijos nariu korespondentu.

Svarbiausi veikalai: „Žemės dirbimas“ (1929), „Pievų pagerinimas“ (1932), „Žemės ūkio vadovas“ (2 t. 1930, 1934), „Lauko bandymai“ (1940), „Lauko bandymų metodas“ (1957), „Pievos ir ganyklos“ (su L.Kadžiuliu, 1966; 2-asis leid. 1977). Knygos „Pašarinės žolės, pievos ir ganyklos“ (1958) vienas autorių.

Paskelbė apie 100 mokslinių straipsnių.

1928 m. už nuopelnus apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino 3-ojo laipsnio ordinu.

1993 m. 100-osioms gimimo metinėms akad. Algirdas Motuzas apie jį parengė ir išleido monografiją „Profesorius Juozas Tonkūnas“ (Vilnius, 1993).

Parengė

LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus
mokslinė sekretorė Elena Narušytė

Naudoti šaltiniai:

1. LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus archyvas.
2. Žemės ūkio enciklopedija, Vilnius, 2007.